

ARAŞTIRMA/RESEARCH

İSTANBUL'DA BİR ÜNİVERSİTEDE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN
EVLİLİKTE KADINA KARŞI ŞİDDET KONUSUNDAKİ DÜŞÜNCE VE
TUTUMLARI

Çiğdem BİLGE* Sevda KARAKAŞ** Ümran OSKAY ***

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
03.10.2018	07.06.2020	30.06.2020

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:
Bilge Ç, Karakaş S, Oskay Ü. İstanbul'da bir üniversitede hemşirelik öğrencilerinin evlilikte kadına karşı şiddet konusundaki düşünce ve tutumları. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2020;23(2):196-204. DOI: 10.17049/ataunihem.466919

ÖZ

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin kadına karşı gösterilen şiddete ilişkin düşünce ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Çalışma kesitsel tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. 15 Aralık 2016 ile 15 Mart 2017 tarihleri arasında, İstanbul'da bir üniversitede 654 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın verileri kişisel bilgi formu ve evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddet ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %85.9'u kadın, %14.1'i erkek olup yaş ortalamaları 20.67'dir. Öğrenciler yaşamının belirli bir bölümünde ailesinden (%14.5) ya da partnerinden şiddete maruz kaldıklarını ya da partneriyle olan ilişkisinde şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Kadın öğrencilerin %19.5'i, erkek öğrencilerin ise %42'si evli bir kadının "Başka bir erkek ile cinsel ilişkiye girerse" şiddete uğramasının meşru olduğunu düşündüklerini bildirmiştir. Öğrencilerin ailesinden gördüğü şiddette cinsiyet ve annenin eğitim düzeyi etkiliyken, partner şiddetinde sadece cinsiyet faktörünün etkili olduğu gözlenmiştir.

Sonuç: Çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin içinde hala şiddeti destekleyen ve meşrulaştıran bazı tutumların olduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda topluma aydın bireyler kazandırmayı hedefleyen üniversitelere önemli görevler düşmektedir.

Anahtar sözcükler: Aile içi şiddet; evlilik; kadın

ABSTRACT

Nursing Students' Thoughts and Attitudes about Violence Against Women in Marriage at a University in Istanbul

Aim: The main aim of the present study is to determine thoughts and attitudes of students concerning violence against women.

Methods: The study is a cross-sectional descriptive study. It was held between 15 December 2016 and 15 March 2017 at a university in Istanbul with 654 students. The data of the study were collected using the personal information form and the scale of physical violence against women in marriage.

Results: 85.9% of the students who participated in the survey were female, 14.1% were male and their average age was 20.67. Students stated that they have been exposed to violence from their parents (14.5%) or their partner in a certain part of their life, or in relation to their partner. 19.5% of the female students and 42% of the male students reported that a married woman thought that it was legitimate for them to be "severely intercourse with another man". It was observed that only the gender factor influenced the partner severity when the severity of the students and the education level of the mother were affected.

Conclusion: As a result of the study, it was observed that university students still have an attitude that supports and legitimizes violence. In this context, the universities that aim to provide collective intellectual individuals have important tasks.

Keywords: Family violence; marriage; female

* **Sorumlu yazar:** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, (Dr.Öğr.Üyesi), ORCID ID: 0000-0002-8120-6216, e-posta: cigdemaydinbilge@gmail.com

** İstanbul Arel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik (Dr. Öğr. Üyesi), ORCID ID:0000-0003-4617-8798, e-posta: sevda_demir84@hotmail.com

*** İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi,(Prof.Dr.) ORCID ID: 0000-0002-6606-9073, e-posta: umranoskay@yahoo.com

GİRİŞ

Kadına yönelik aile içi şiddet, dünyanın tüm ülkelerinde devam eden evrensel bir olgudur ve kadınların sağlık sorunlarına olumsuz katkıda bulunmaktadır. Milyonlarca bireyin ve ailenin sosyal yaşamı, üreme sağlığı ve psikolojik durumu şiddetten olumsuz etkilenir (1). Günümüzde evlilikte kadına uygulanan aile içi şiddet, ciddi insan hakları istismarı olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında evlilikte şiddet kadınların fiziksel, zihinsel, cinsel ve üreme sağlığı için önemli sonuçları olan bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir (2, 3).

Evlilikte kadınlar güvende olduğunu hissettikleri evlerinde, en çok güvenmeleri gereken eşlerinden çeşitli şekillerde ve derecelerde şiddet görmektedir (4). Dünya çapında, kadın cinayetinin %40-70'i eşleri tarafından işlenmektedir. DSÖ'nün çok ülkeli araştırmasına göre, evlilikte kadına gösterilen aile içi şiddet en az Japonya'da (%15), en fazla Etiyopya kırsalında (%71) görülmektedir (5).

Şiddet uygulayanlara yönelik rehabilite programlarının yetersizliği ile şiddet konusunda toplanan veri eksikliği, ayrıca sosyo-kültürel değerler nedeniyle aile içindeki her tür şiddetin görünmez halde kalmaya devam etmesi evlilikte kadına yönelik şiddete basamak olmaktadır (6, 7). Bunun yanında sağlık sisteminde şiddet sorununu yeterince ele alınmamaktadır. Kadına yönelik şiddet sakatlanma, yaralanma, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara daha fazla maruz kalma, adolesan gebelikler, istenmeyen gebelikler gibi fiziksel sağlık sorunlarına; benlik saygısında bozulma, depresyon gibi ruhsal sorunlara yol açmaktadır (8, 9). Evlilikte kadına yönelik şiddet gebelikte de devam etmektedir. Kadınların %53,6'sının duygusal, %29,3'ünün ekonomik, %32,5'inin cinsel şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir (9). Ayrıca her on kadından biri gebeliği sırasında abdominal bölgeye yumruk veya tekme şeklinde fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Bunun sonucu olarak gebelikte şiddet gören kadınlarda %24,5 oranında düşük, düşük tehdidi, prematüre ya da düşük doğum ağırlıklı bebek gibi anormal durumlar meydana gelmektedir (10). Bu nedenler hemşirelerin, evlilikte kadına karşı gösterilen aile içi şiddeti etkili bir şekilde tanımlamak ve kadına yol göstermek için profesyonel bir sorumluluğu vardır (11, 12).

AMAC

Bu çalışma; İstanbul'da bir üniversitede hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddetle ilgili düşünce ve tutumlarının belirlenmesi amacı

ile yapılmış kesitsel tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın türü: Araştırma kesitsel tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem: Çalışma 15 Aralık 2016 ile 15 Mart 2017 tarihleri arasında İstanbul'da bir üniversitede yapılmıştır. Araştırmanın evrenini hemşirelik fakültesinde eğitim alan tüm öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma 2016-2017 akademik yılında 1, 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören tüm öğrenciler araştırma kapsamına alınmış, ölçeklerdeki sorulara eksik cevap veren öğrenciler olması nedeni ile 654 öğrenci ile tamamlanmıştır. Öğrencilerin bilgilendirilmiş olur formu doldurtularak çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Değerlendirmesi: Veriler, izin alma süreci tamamlandıktan sonra ilgili eğitim kurumunda öğrencilerin uygun olduğu derslere girilerek toplanmıştır. Anket Formu öğrencilere boş oldukları bir ders saati içerisinde ve 30 dk süre vererek uygulanmıştır. Anketin yapılmasından önce araştırmacılar tarafından çalışma ve anket yönergesi hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Veri Toplama Araçları: Bu çalışmanın verileri kişisel bilgi formu ve Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Ölçeği'nin bir araya getirildiği bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Yaş, anne-babanın eğitim durumu, gelir düzeyi, aile içinde şiddet görme durumu, kadına yönelik şiddet eylemi davranışları hakkında katılımcının düşüncelerinin sorgulanabildiği 18 sorudan oluşan bu form, araştırmacılar tarafından ilgili literatür bilgisinden yararlanılarak hazırlanmıştır (6, 10, 12).

Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Ölçeği: Ercan'ın (2009) tez çalışmasında kullanılan üzere oluşturulmuştur (13). Bu ölçekte kullanılan maddelerden bir tanesi Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı tarafından yürütülmüş olan "Aile şiddeti: Nedenler ve Sonuçları" adlı çalışmadan (1994), diğer 13 tanesi Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun (2003) evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutuma yönelik çalışmalarında kullanmış oldukları fiziksel şiddete yönelik araçlardan olmak üzere, toplam 14 tanesi daha önce yapılmış ölçeklerden alınmıştır (14). Bazı maddeler, Glick ve ark. (2002) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan kadına yönelik eş şiddetine ilişkin tutumlar ölçeğinden alınmıştır. Kalan maddeler ise ilgili

alandan bir profesör ve 10 yüksek lisans öğrencisi tarafından hazırlanmış olan bir madde havuzundan seçilmiş, toplam 53 maddelik ölçek hazır hale getirilmiştir (13, 15). En son Ercan (13) tarafından gerçekleştirilen geçerlik güvenirlik çalışmaları sonucunda örneklem üzerinde çalışmayan bazı maddeler ölçekten çıkarılarak ölçek 22 maddelik son halini almıştır. Ölçek 2 kısımdan oluşmaktadır;

I. Kısım: Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği (EKFSÖ)

Bu ölçek toplam 22 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. 7’li likert ölçeği olarak tasarlanmıştır. 1-3 katılmıyorum, 4 kararsız orta nokta (ne katılıyorum ne katılmıyorum), 5-7 katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin “kadına yönelik fiziksel şiddetin haklılığı, fiziksel şiddete algılanan işlevsellik ve fiziksel şiddetin sonuçlarına yönelik tutumlar” olmak üzere 3 alt boyutu vardır. Alt boyutlara bakmadan genel olarak değerlendirildiğinde, skorların yüksek olması şiddeti destekler ve meşrulaştırır, tutumların varlığına işaret eder. Düşük olması da şiddete karşı ve meşrulaştırmayan tutumlara işaret eder (13).

II. Kısım: Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeği (EKFSMDÖ)

Bu ölçekte 22 madde olarak 22 durum listelenmiştir. 7’li likert ölçeği olarak tasarlanmıştır. 1-3 katılmıyorum, 4 kararsız orta nokta (ne katılıyorum ne katılmıyorum), 5-7 katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Genel olarak ne kadar yüksek skor alınıyorsa, şiddeti meşrulaştırma eğiliminin o kadar fazla olduğuna işaret eder (13).

Ercan’ın çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısını ölçek toplamında 0.92 olarak bulunmuştur (13). Bu çalışmada ise katılımcıların EKFSÖ’den elde ettikleri ölçümlerin iç tutarlılıkları alt boyutlarda $\alpha=.667-.802$ arasında değişmekte olup ölçek toplamında $\alpha=.849$ ’dur. EKFSMDÖ’den elde edilen ölçümlerin iç tutarlılığı ise $\alpha=.959$ olarak hesaplanmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi: Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamına aktararak lisanslı SPSS 21 paket programı ile yüzde ve frekans dağılımı, ortalama, standart sapma, Ki Kare testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis analizi ve Pearson Korelasyon analizi kullanılarak değerlendirildi.

Etik Boyut: Bu çalışmada Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uyulmuş ve çalışma bu ilkelere uygun olarak yapılmıştır. Çalışmanın uygulanabilmesi için çalışmanın yapıldığı

fakülteden ve Haliç Üniversitesi Etik Kurulu’ndan (Karar No:36 Tarih:29/12/2016) yazılı izin alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden bireylerden yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Ayrıca Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Ölçeğinin kullanımı için de yazılı izin alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Evlilikte kadına yönelik şiddetin aile içinde gerçekleşmesi ve kamuda meşrulaştırılması, şiddetin tekrarlanmasına, sürekliliğine, gizlenmesine ve görmezden gelinmesine sebep olmaktadır. Öğrencilerin evlilikte kadına yönelik şiddete karşı tutumlarının ve düşüncelerinin değerlendirilmesi ve bu konu üzerine dikkat çekilmesi özellikle evlilikte uygulanan kadına yönelik şiddetle mücadelede geleneksel bakış açısının değiştirilmesi konusunda önemli bir adım olarak görülmektedir. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin %85.9’u kadın, %14.1’i erkek olup yaş ortalamaları 20.67’dir. Katılımcıların anne-babalarının eğitim düzeyinin çoğunlukla temel eğitim (ilk, orta ve lise) (anne=%78.9; baba=%83.8) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların çoğu sosyoekonomik düzeylerinin orta (%72.8) olduğunu ve en uzun süre yaşadıkları yerleşim biriminin büyükşehir (%42) olduğunu ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %14.5 (n:95)’i yaşamının herhangi bir bölümünde ailesinden şiddet gördüğünü ifade ederken; %85.5 (n:559)’i ailesinden hiç şiddet görmediğini belirtmiştir. Şiddet gören ve görmeyen öğrencilerin tanıtıcı özellikleri karşılaştırıldığında; erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı farkla daha fazla şiddet gördüğünü belirttiği saptanmıştır ($p<0.01$). Ayrıca öğrencilerin anne eğitim düzeyi ($p<0.01$), ailenin sosyo-ekonomik durumu ($p<0.001$) ve yaşadığı yerleşim biriminin ($p<0.05$) şiddet görme durumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturduğu bulunmuştur. İlk, orta ve lise eğitim seviyesinde olan anneler daha az şiddet gösterirken, diploması olmayan ve üniversite ve üzerinde eğitim alan annelerin daha fazla çocuklarına şiddet eyleminde bulunduğu belirlenmiştir. Bunun yanında en fazla sosyoekonomik düzeyi düşük olan katılımcılar ailesinden şiddet görmüştür. Büyükşehirde yaşayan katılımcılar da il, ilçe veya köyde yaşayanlara göre daha fazla ailesinden şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir (Tablo 1).

Literatüre bakıldığında Kanbay, Işık, Yavuzaslan ve Keleş'in 245 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada katılımcıların %44'ü ailesi tarafından şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (12). Bunun yanında Çetinkaya'nın üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerini ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelediği bir çalışmaya göre ise öğrencilerin aile içi şiddet görme oranları %27.6 olarak belirlenmiştir (16). 2015 yılında, Karabulutlu tarafından, hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin deneyimleri ve tutumlarını inceleyen başka bir çalışma sonucuna göre ise öğrencilerin %23.6'sı annesi tarafından %19.1'i ise babası tarafından şiddete maruz

kaldığı ifade edilmiştir (17). Geleceğin aydınlık temelini oluşturan üniversite öğrencilerinin bazılarının fiziksel, duygusal ve cinsel şiddeti aile içinden birileri tarafından yoğun olarak yaşadıkları literatürdeki çalışmalarla da desteklenmektedir. Öğrencilerin aile içinde şiddete maruz kalmaya bu kadar yakın olması onların beden ve ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir. Ayrıca gençler, aile içinden öğrendiği şiddeti yaşamında sorun çözümü olarak uygulayabilirler. Bunun yanında bu kazanılmış davranışın sonraki kuşaklara kültürel aktarımı olabilir. Bunun için aile içinde çocuklara uygulanan şiddetin gelecek kuşaklar için önemli bir risk oluşturduğu düşünülmektedir.

Tablo 1. Ailelerinden Şiddet Gören ve Göremeyen Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Karşılaştırılması (N=654)

Tanıtıcı Özellikler	Şiddet Gören		Şiddet Görmeyen		Toplam		Test ve anlamlılık
	n	%	n	%	n	%	
Cinsiyet							
Kadın	73	13	489	87	562	100	X ² = 7.598 p=0.006**
Erkek	22	23.9	70	76.1	92	100	
Yaş Grubu (Range:18-34, Mean:20.67 SD:1.99)							
≤ 20 yaş	46	13.1	304	86.9	350	100	X ² = 1.160 p=0.281
≥21 yaş	49	16.1	255	83.9	304	100	
Annenin Eğitim Düzeyi							
Diploması yok	22	22.9	74	77.1	96	100	X ² = 12.665 p=0.002**
Temel eğitim (ilk, orta, lise)	62	12	454	88	516	100	
Yüksek eğitim (üni ve üzeri)	11	26.2	31	73.8	42	100	
Babanın Eğitim Düzeyi							
Diploması yok	8	27.6	21	72.4	29	100	X ² = 4.230 p=0.121
Temel eğitim (ilk, orta, lise)	77	14.1	471	85.9	548	100	
Yüksek eğitim (üni ve üzeri)	10	13	67	87	77	100	
Sosyoekonomik Düzey							
Düşük	23	29.9	54	70.1	77	100	X ² = 16.565 p<0.001***
Orta	59	12.4	417	87.6	476	100	
Ortanın üstü	13	12.9	88	87.1	101	100	
Yaşanılan Yerleşim Birimi							
Köy, kasaba, ilçe	32	15.2	179	84.8	211	100	X ² = 7.659 p=0.022*
Şehir	14	8.3	154	91.7	168	100	
Büyükşehir	49	17.8	226	82.2	275	100	

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Yaşamının herhangi bir kısmında ailesinden şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların gördükleri şiddet türleri ve şiddet uygulayan kişilere göre dağılımları tablo 2'de gösterilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin en sık fiziksel şiddet (%12.6) gördükleri ve fiziksel

şiddeti en sık annelerin uyguladığı (%66.3) belirlenmiştir. Öğrencilerin %9.6'sı ailelerinden sözel şiddet gördüklerini ve sözel şiddeti çoğunlukla babaların yaptığını (%73) bildirmişlerdir. Cinsel şiddete maruz kalma oranı ise çok düşük ifade edilmiştir (Tablo 2). Bu

çalışmada aile içi şiddetin en çok hangi aile üyesinden kaynaklandığı incelendiğinde ise fiziksel şiddetin en fazla anneden, sözel şiddetin ise en fazla babadan kaynaklandığı gözlenmiştir. Yiğitalp ve ark.'nın üniversite öğrencilerinin şiddet konusundaki deneyimlerini incelediği bir çalışmada ise katılımcıların fiziksel ve sözel

şiddeti en fazla baba ya da ağabeyden gördükleri bildirilmiştir (18). Ayrıca Kanbay ve ark.'nın üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet konusundaki düşüncelerini değerlendirdikleri bir çalışmada ise katılımcıların %44.1'i yaşamının herhangi bir döneminde ebeveynlerinden şiddet gördüğünü ifade etmiştir (12).

Tablo 2. Ailede Görülen Şiddet Türlerinin Aile Bireyleri Arasında Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Dağılımı (n:95)

	Fiziksel Şiddet Gören (n:83, %12.6)		Sözel Şiddet Gören (n:63, %9.6)		Cinsel Şiddet Gören (n:2, %0.3)	
	n	%	n	%	n	%
Anne	55	8.4	38	5.8	1	0.2
Baba	50	7.6	46	7	2	0.3
Kız kardeş	17	2.6	15	2.3	1	0.2
Erkek kardeş	18	2.8	14	2.1	2	0.3
Diğer kişi	4	0.6	2	0.3	1	0.2

Katılımcılar birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı eşitsizlik, toplumun her kesiminde kadın ve erkek arasındaki ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarını belirlemektedir.

Öğrencilerin %60.2'sinin (n:394) devam eden yakın bir ilişkisi olduğu belirlenmiş ve ilişkilerinde fiziksel, sözel ve cinsel şiddet türlerine maruz kalma ve şiddet uygulama durumları sorgulanmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Yakın İlişkilerinde Şiddet Görme-Uygulama Dağılımı

	Şiddet Gören				Şiddet Uygulayan			
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Fiziksel Şiddet	30	68.2	14	31.8	31	81.5	7	18.5
Vurma	16	55.2	13	44.8	23	88.4	3	11.6
Tekmeleme	7	53.8	6	46.2	3	42.9	4	57.1
Saç çekme	19	90.5	2	9.5	13	86.6	2	13.4
Sözel Şiddet	127	82.5	27	17.5	96	79.3	25	20.7
Küfretme	57	81.4	13	18.6	26	70.3	11	29.7
Sürekli eleştirme	94	84	18	16	67	82.7	14	17.2
Aşağılama, tehdit	42	84	8	16	8	61.5	5	38.5
Utandırma	30	73.2	11	26.8	22	73.3	8	26.7
Cinsel şiddet	26	81.2	7	18.8	3	60	2	40
Öpmeye zorlama	15	75	5	25	1	50	1	50

Katılımcılar birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Partneri tarafından şiddet gören öğrencilerin, en sık görmüş oldukları fiziksel şiddet türünün vurma olduğu, erkeklerin en sık uyguladıkları fiziksel şiddetin tekmeleme olduğu belirlenmiştir. Partneri tarafından sözel şiddet gören kadın (%82.5) ve erkek öğrencilerin (%17.5) ise en sık sürekli eleştirmeye maruz kaldıkları bulunmuştur. Ayrıca öğrenciler en sık öpmeye zorlandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 3). Literatüre bakıldığında, Sabancıoğulları ve

ark.'nın, hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete karşı tutumlarını inceledikleri çalışmada katılımcıların %20'si, yaşamının herhangi bir döneminde, şiddet gördüğünü ifade etmiştir (19). Ülkemizde yapılmış olan başka bir çalışmada ise öğrenciler sözel şiddetin %52'sini ve cinsel şiddetin ise %33.3'ünü yaşadıkları yakın ilişkisinden gördüklerini belirtmiştir (12). Yapılan çalışmada ise öğrencilerin kadın ve erkek ilişkileri incelendiğinde, katılımcıların %60.2'sinin bir

partnerle yakın bir ilişkisi olduğu tespit edilmiş ve ilişkilerinde kadınların erkeklere göre daha fazla fiziksel, sözel ve cinsel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Ayrıca çalışmada partner şiddetine maruz kalanların en sık karşılaştıkları fiziksel şiddet türünün “vurma” olduğu, şiddet uygulayanların da en sık vurma tipinde şiddet uyguladıkları saptanmıştır. Partnerlerinden sözel

şiddet görenlerin en sık sürekli eleştirmeye maruz kaldıkları ve partnerlerine sözel şiddet uygulayan öğrencilerin de en fazla “sürekli eleştirme” türünde sözel şiddete başvurdukları belirlenmiştir. Bu nedenle, bu sonuçlar katılımcı gençlerin ileriki yıllarda şiddetle karşılaşması veya uygulaması olasılığının ipuçları olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği (EKFŞÖ) ve Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeği (EKFŞMDDÖ)’nden Elde Edilen Ölçümlerin Tanıtıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	n	EKFŞÖ-ÖT	EKFŞÖ-ŞM	EKFŞÖ-ŞAF	EKFŞÖ-ŞSİT	EKFŞMDDÖ
		Means (SD)	Means (SD)	Means (SD)	Means (SD)	Means (SD)
Cinsiyet						
Kadın	561	1.60 (0.56)	1.45 (0.61)	1.21 (0.51)	2.24 (1.05)	1.47 (0.714)
Erkek	91	2.44 (0.96)	2.35 (0.15)	1.85 (1.06)	3.17 (1.32)	2.32 (1.24)
Test ve anlamlılık		z=8.232 p<0.001**	z=8.151 p<0.001**	z=6.964 p<0.001**	z=6.343 p<0.001**	z=7.097 p<0.001**
Yaş Grubu						
≤ 20 yaş	349	1.71(0.71)	1.59 (0.77)	1.30 (0.68)	2.32 (1.07)	1.60 (0.88)
≥21 yaş	303	1.73 (0.68)	1.56 (0.78)	1.30 (0.63)	2.43 (1.21)	1.57 (0.83)
Test ve anlamlılık		t=-0.294 p=0.769	t=0.496 p=0.620	t=-0.047 p=0.963	t=-1.221 p=0.219	t=0.451 p=0.686
Yaşanılan Yerleşim Birimi						
Köy, ilçe ^a	210	1.80 (0.74)	1.62 (0.83)	1.35 (0.69)	2.55 (1.21)	1.70 (1.00)
Şehir ^b	167	1.71 (0.63)	1.59 (0.73)	1.28 (0.66)	2.35 (1.05)	1.55 (0.80)
Büyükşehir ^c	275	1.66 (0.69)	1.54 (0.76)	1.27 (0.63)	2.25 (1.12)	1.53 (0.76)
Test ve anlamlılık		F=2.480 p=0.085	F=0.729 p=0.483	F=1.013 p=0.364	F=4.198 p=0.015* a>c	F=2.751 p=0.065
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi						
Ortanın altı	76	1.87 (0.83)	1.78 (1.02)	1.43 (0.79)	2.47 (1.21)	1.73 (1.06)
Orta	475	1.71 (0.68)	1.56 (0.74)	1.29 (0.64)	2.39 (1.13)	1.59 (0.84)
Ortanın üstü	101	1.63 (0.66)	1.51 (0.70)	1.24 (0.59)	2.22 (1.10)	1.50 (0.76)
Test ve anlamlılık		KW=3.698 p=0.157	KW=2.180 p=0.336	KW=3.902 p=0.142	KW=2.730 p=0.255	KW=0.550 p=0.760

*p<.05, **p<.001, z=Mann Whitney U test sonucu, t=bağımsız gruplarda t-testi sonucu, F=Tek yönlü varyans analizi sonucu, KW= Kruskal Wallis analizi sonucu, ÖT=Ölçek Toplamı, ŞM= Şiddetin Meşrulaştırılabilirliği, ŞAF= Şiddetin Algılanan Faydası, ŞSİT=Şiddetin Sonuçları ile İlgili Tutumlar

Kadına yönelik şiddetle mücadeleyi etkileyen nedenlerden biri tutumlardır. Bu çalışmada öğrencilerin şiddet hakkındaki tutumları da çarpıcı sonuçlar olarak karşımıza çıkmıştır. Öğrencilerin ölçeğin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları bazı tanıtıcı özellikleriyle karşılaştırıldığında cinsiyet değişkeninin istatistiksel açıdan çok ileri derecede anlamlı fark oluşturduğu (p<0.001) gözlenmiştir. Buna bağlı olarak evlilikte kadına yönelik şiddeti, erkek öğrencilerin kadınlara göre daha fazla destekledikleri söylenebilir. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre köy, kasaba ya da

ilçede yaşamış olanların Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Ölçeği puan ortalaması (2.55±1.21), büyük şehirlerde yaşamış olanlara göre (2.25±1.12) daha yüksektir. . Bu durumda evlilikte kadına yönelik şiddeti, büyük şehirde yaşayanların diğer yerleşim birimlerinde yaşayanlara göre daha az destekledikleri belirtilebilir (Tablo 4). Yapılan çalışmada katılımcıların, evlilik hayatında kadına yönelik uygulanan fiziksel şiddete karşı tutumları değerlendirildiğinde; kadın ve erkek öğrencilerin gösterdikleri tutumlarının farklı olduğu belirlenmiştir. Literatüre paralel olarak 2016

yılında Aktaş'ın üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada da kadına yönelik uygulanan şiddete karşı tutumun cinsiyete göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir (20). Yapılan çalışmada erkeklerin kadınlara göre evlilik yaşamında kadına uygulanan fiziksel şiddete daha kabul edilebilir olarak baktıkları tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında Suriye'de tıp ve hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada ise öğrencilerin problem çözümüne karşı fiziksel güç kullanarak eş dayağına pozitif tutum içinde oldukları gösterilmiştir (21). Buna karşın Koçak, Türkkın ve Seren'nin yaptıkları çalışmada öğrencilerin evlilikte kadına karşı şiddete yönelik tutumlarının olumsuz olduğu belirtilmiştir (22). Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre EKFSMDDÖ maddelerine vermiş oldukları yanıtlar incelenmiştir. Kadın öğrenciler en fazla "kadın, kocası dışında başka bir erkek ile cinsel ilişkiye girerse erkeğin eşine fiziksel şiddet gösterme hakkı vardır" seçeneğine yüksek puan vermişlerdir. Buna bağlı olarak bazı kadın öğrencilerin evlilikte şiddeti destekledikleri düşünülebilir. Bunun yanında erkek öğrencilerin ise bu seçeneğe verdikleri puanın (%42) kadınların verdikleri puandan (%19.5) iki kat fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetlerine göre EKFSMDDÖ maddelerine vermiş oldukları yanıtlarda "Kadın, arkadaşlarına kocasının cinselliği hakkında bilgi verirse erkeğin eşine fiziksel şiddet gösterme hakkı vardır" seçeneğine kadın öğrencilerin %6.3'ü ve erkek öğrencilerin %26.2'si yüksek puan vermiştir. Öğrencilerin EKFSMDDÖ maddelerine vermiş oldukları yanıtlara yapılan analiz sonucuna göre; erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre evlilikte kadına yönelik şiddeti daha fazla desteklemekte ve meşrulaştırmakta oldukları söylenebilir. Yapılan çalışmada EKFSMDDÖ ile şiddetin hangi durumlarda meşrulaştırıldığı da incelenmiştir. "Kadın, kocası dışında başka bir erkek ile cinsel ilişkiye girerse erkeğin eşine fiziksel şiddet gösterme hakkı vardır" ve "kadın, arkadaşlarına kocasının cinselliği hakkında bilgi verirse erkeğin eşine fiziksel şiddet gösterme hakkı vardır" seçenekleri birçok katılımcıdan yüksek puan almıştır. Bu durumlarda evlilikte erkeğin kadına uyguladığı fiziksel şiddetin bazı katılımcılar tarafından meşrulaştırıldığı gözlenmiştir. Literatürde Karabulutlu'nun 2015 yılında üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin %31.8'inin "erkeğin kadına şiddet uygulaması için geçerli sebepler olabilir"

seçeneğini, %24.5'inin "geç saatlerde dışarıda olan bir kadının tacize uğramasının normal olduğu" seçeneğini desteklediklerini bildirmiştir (17). Kabasakal ve Girli'nin 2012 yılında yapmış oldukları çalışmada; fiziksel şiddet konusunda verilen yanıtlarda, "haklı görülebilecek dayak yoktur" görüşüne kızlar %60.7, erkekler %27.7 oranında katıldığı, "bazı durumlarda erkekler eşlerini dövebilirler" görüşüne ise katılan kızların oranı %37.2, erkeklerin oranının %70.2 olduğu bildirilmiştir. Ayrıca erkeklerin üçte ikisinin dayağı meşru ve uygulanabilir gördüğü çalışma sonucunda belirlenmiştir (23). Bu çalışmada da literatüre paralel olarak üniversite öğrencilerinin bir kısmının bazı durumlarda evlilikte kadına yönelik şiddeti desteklediği ve bu durumu meşrulaştırdığı gözlenmiştir. Ayrıca çalışmamızda erkek öğrencilerin bir kısmının kadına yönelik şiddet konusunda kadınlara göre daha geleneksel tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Kadına yönelik şiddette cinsiyet etkeninin incelendiği diğer çalışmalarda da benzer bulgu elde edilmiştir (21, 24, 25). Yapılan çalışma sonuçları literatür ile paraleldir.

Ölçeklerden elde edilen ölçümler arası ilişkilerin yönü ve gücünün belirlenmesi için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçek toplam puanlarıyla EKFSÖ alt boyutları arasında pozitif yönde, zayıf ya da orta güçte, istatistiksel olarak çok ileri derecede anlamlı ($p < 0.001$) ilişki vardır. Bunun yanında EKFSMDDÖ ile EKFSÖ ve ölçek alt boyutları arasında istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$). EKFSMDDÖ'den elde edilen ölçümler ile en yüksek korelasyon "Şiddetin meşrulaştırılabilirliği alt boyutu ($r = .627$)" ile en düşük korelasyon ise "Şiddetin sonuçları ile ilgili tutumlar alt boyutu ($r = .403$)" ile olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bir üniversitenin yalnızca hemşirelik fakültesinde uygulandığı için tüm üniversite öğrencilerine genellenememesi, erkek öğrencilerin sayısının kadın öğrencilere göre az olmasıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin evlilikte kadına yönelik şiddete karşı tutumlarının azımsanamayacak oranda olumsuz olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda; üniversite öğrencilerinin arasında hala geleneksel bakış açısına sahip bireylerin olması, topluma aydın bireyler kazandırmayı hedefleyen üniversitelerin bu hedefi tam anlamıyla yerine getiremediğini ortaya çıkarmaktadır. Bunun için üniversitelerde

öğrencilere temel mesleki bilginin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet hakkında eğitim verilmesi, bu konuda öğrencilere duyarlılık kazandırılması ve bu eğitimin konferans, sempozyum, kongre gibi bilimsel etkinlikler ile desteklenmesi önerilmektedir. Bunun yanında şiddetin problem çözme aracı olarak kullanılmasının kültürel aktarımla sonraki nesillere aktarılmasının önüne

geçilmesi için ebeveynlerin birbirlerine ve çocuklarına şiddet uygulamamaları önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı: Fikir ve tasarım; Ç.B., S.K., Ü.O; Veri toplama; Ç.B., Ü.O; Veri analizi; Ç.B., Ü.O; Yazım ve eleştirel inceleme; Ç.B., S.K., Ü.O.

KAYNAKLAR

1. Semahegn A, Belachew T, Abdulahi M. Domestic Violence and Its Predictors Among Married Women in Reproductive Age in Fagitalekoma Woreda, Awi Zone, Amhara Regional State, North Western Ethiopia. *Reprod Health* 2013;10(63):1-9.
2. Hassen F, Deyessa N. The Relationship Between Sexual Violence and Human Immunodeficiency Virus Infection Among Women Using Voluntary Counseling and Testing Services in South Wollo Zone, Ethiopia. *BMC Research Notes* 2013;6(271):1-9.
3. Erulkar A. Early Marriage, Marital Relations and Intimate Partner Violence in Ethiopia. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health* 2013;39(1):6-13.
4. Feseha G, G/mariam A, Gerbaba M. Intimate Partner Physical Violence Among Women in Shimelba Refugee Camp, Northern Ethiopia. *BMC Public Health* 2012;12(125):1-10.
5. WHO. Strengthening the role of the health system in addressing violence, in particular against women and girls, and against children, The Sixty-seventh World Health Assembly. A67/A/CONF./1/Rev.1 Agenda item 14.3. 2014
6. Abeya SG, Fantahun MA, Worku AY. Intimate Partner Violence Against Women in Western Ethiopia: Prevalence, Patterns, and Associated Factors. *BMC Public Health* 2011;11(913):1-18.
7. Rapp D, BeateZoch MM, Khan H, Pollmann T, Krämer A. Association Between Gap in Spousal Education and Domestic Violence in India and Bangladesh. *BMC Public Health* 2012;12(467):1-9.
8. Demir S, Oskay Ü. Aile İçi Şiddetin Kadın Üreme Sağlığına Etkisi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2015; 5(1): 35-8.
9. Semahegn A, Mengistie B. Domestic Violence Against Women and Associated Factors in Ethiopia; Systematic Review. *Semahegn and Mengistie Reproductive Health* 2015;12(78):2-12. DOI 10.1186/s12978-015-0072-1
10. Güler N. Gebelikte Eşi Tarafından Kadına Uygulanan Fiziksel, Duygusal, Cinsel ve Ekonomik Şiddet ve İlişkili Faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2010;3(2):72-7.
11. Kaur R, Garg S. Domestic Violence Against Women: A Qualitative Study in a Rural Community. *Asia-Pacific Journal of Public Health* 2010;22(2):242- 51.
12. Kanbay Y, Işık E, Yavuzaslan M, Keleş S. Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Görüş Ve Tutumlarının Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2012;1(2):107-19.
13. Ercan, N. (2009). Evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumların yordayıcıları: çelişik duygulu cinsiyetçilik, sistemi meşrulaştırma ve dini yönelim. (Yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
14. Sakallı-Uğurlu N, Ulu S. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete Yönelik Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları* 2003; 6(11-12):53-65.
15. Glick P, Sakallı-Uğurlu N, Ferreira MC, De Souza MA. Ambivalent sexism and attitudes toward wife abuse in Turkey and Brazil. *Psychology of Women Quarterly* 2002;e26: 292-7.
16. Çetinkaya SK. Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Nesne* 2013;1(2):21-43.
17. Karabulutlu Ö. Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Deneyimleri ve Tutumları. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi* 2015;4(1):27-34.
18. Yiğitalp G, Ertem M, Özkaynak V. Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Konusunda Deneyimleri ve Bu Konudaki Görüşleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007;6(2):131-6.
19. Sabancıoğulları S, Yılmaz FT, Ar E, Çakmaktepe G. Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete ve Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları, Benlik Saygıları ve Etkileyen Faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2016;13(1):35-43.
20. Aktaş D. Attitudes of University Students Towards Domestic Violence Against Women. *Clinical and Investigative Medicine* 2016;39(6):173-8.
21. Gharaibeh MK, Abu-Baker NN, Aji S. Attitudes Toward and Justifi Cation for Wife Abuse Among Syrian Medical and Nursing Students. *Journal of Transcultural Nursing* 2012;23(3):297-305.
22. Koçak BT, Türkkan NÜ, Seren AKH. Hemşirelik Öğrencilerinin Özsaygı Düzeyleri ve Aile İçi

- Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. Sağlık ve Hemşirelikte Yönetim Dergisi 2015;2(1):81-8.
23. Kabasakal Z, Girli A. Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddet Hakkındaki Görüşlerinin, Deneyimlerinin Bazı Değişkenler ve Yaşam Doyumu İle İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2012;14(2):105-23.
24. Marshall GA, Furr LA. Factors that Affect Women's Attitudes Toward Domestic Violence in Turkey. Violence and Victims 2010;25(2):265-77.
25. Kaplan S, Akalın A, Pınar G, Yılmaz T. Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Aile İçi Şiddette Mesleki Rollerine İlişkin Tutumları. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi 2014;2(1):26-35.